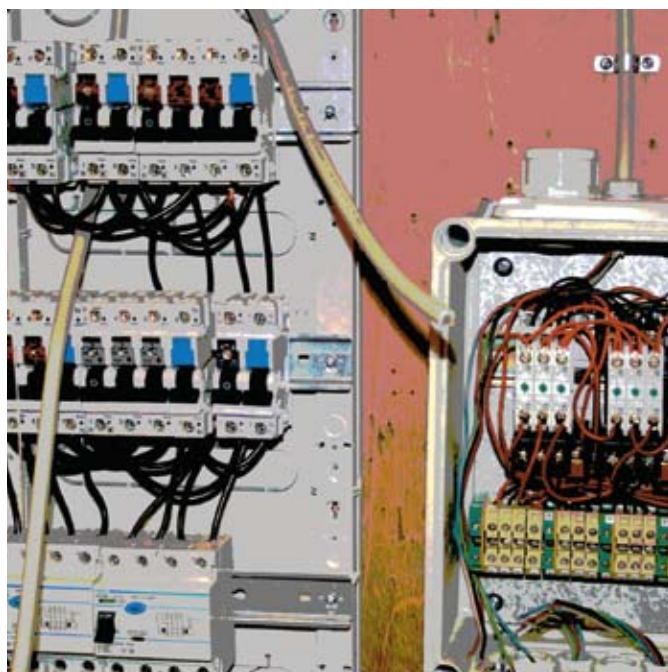

Blik for et godt undervisningsmiljø

– beretninger fra en teknisk skole

Indhold

4+ miljøer

3

El er sejt

4

Malere på en palet af farver,
kreativitet og nøjagtighed

7

Find din indre detektiv
– på Auto

10

Kokke er hotte

12

Blik for et godt undervisningsmiljø
– beretninger fra en teknisk skole

Udgivet: november 2007

Udgiver: Dansk Center for Undervisningsmiljø

Tekst: Karin M. Villumsen, konsulent

Foto: DCUM

Grafik og layout: Jørn Rasmussen, www.grafiskdesign.nu

Tryk: Prinofdjurs, www.prinofdjurs.dk

Redaktør: Trine Kjær, informationsmedarbejder

Ansvarshavende: Ole Juhl, centerleder

Oplag: 2.000

Pris i løssalg kr. 10,- Bestilles på www.dcum.dk/dcum/butikken

Hæftet kan hentes elektronisk på www.dcum.dk/undervisningsmiljoe/publikationer

ISBN: 87-92007-22-8

Beretningerne er blevet til på baggrund af et to-dages besøg på Silkeborg Tekniske Skole i februar 2007.

Tak til skolen og en særlig tak til de elever, lærere og uddannelseschefer, der så venligt og imødekommende stillede deres hverdag til skue og tog sig tid til en snak. Også en tak til kvalitetschef Niels Nygaard for et godt sammensat program.

Læs mere om Silkeborg Tekniske Skole på:
www.silkets.dk

Læs mere om undervisningsmiljø på:
www.dcum.dk

4+ miljøer

Undervisningsmiljøet har en direkte betydning for elevernes trivsel og læring. Et godt undervisningsmiljø er også med til at fastholde eleverne i en uddannelse. Men hvad er egentlig et undervisningsmiljø på en teknisk skole? Kan man tale om ét undervisningsmiljø? Og hvad er et godt undervisningsmiljø? På to dage i februar 2007 besøgte jeg Silkeborg Tekniske Skole for at opleve undervisningsmiljøet på en ganske almindelig hverdag. De følgende beretninger er en sammenskrivning af nogle af de mange indtryk og stemninger, jeg fik af undervisningsmiljøet i de fire afdelinger, som jeg besøgte: El, bygningsmaler, auto og kokkeafdelingen.

Selvom der er stor forskel på de fire afdelinger samt på, hvorvidt eleverne går på grundforløb eller hovedfag, er der også ligheder. På tværs af afdelingerne er der både blandt elever og lærere enighed om:

- At en tæt og smidig kontakt mellem elever og lærere er vigtig i hverdagen. Ikke mindst for de elever, der har en tendens til at blive rastløse og umotiverede, og dermed har svært ved at koncentrere sig samtidig med, at de også kan forstyrre andre elever. Der skal udfordring til på mange forskellige niveauer, og det kan være en svær balancegang for både elever og lærere.
- At der er stor forskel på grund- og hovedforløb. Eleverne modnes gennem deres uddannelsesforløb. Lærerne mærker det tydeligt, når en grundforløbselev kommer tilbage på skolen som hovedforløbselev. Der er sket meget både fagligt og personligt, og de fleste elever bliver langt mere målrettede og selvstændige i deres faglighed. Det påvirker dynamikken mellem eleverne og mellem eleverne og lærerne – og dermed undervisningsmiljøet.
- At alle uddannelserne kræver en sikker hånd og indskrives sig i lange og stolte traditioner for gedigent håndværk. Faglighed og læring er derfor klart i centrum. Der er faglige traditioner og faglig stolthed samtidig med, at de faglige miljøer oses af dynamik, ambitioner, jargon, humor og et ungt strejf af ukuelighed.

Det er spændende at få lov at kigge inden for på en teknisk skole. Der er mange forskellige fag/brancher og dermed forskellige undervisningsmiljøer i skolen. Hver branche har sin egen faglighed og kultur, og selvom der er elementer, der går på tværs i undervisningsmiljøerne, skaber hver branche deres særlige undervisningsmiljø. Der er således flere undervisningsmiljøer end de fire, man her kan få et lille indblik i.

Et godt undervisningsmiljø er dermed heller ikke en entydig størrelse, men derimod afhængig af de elever og lærere, der aktuelt udgør undervisningsmiljøet samt selvfølgelig fagene, tilrettelæggelsen, stemningen, tonen, forventninger, krav, succesoplevelser osv. Det handler om at have blik for et godt undervisningsmiljø – hvilket de følgende beretninger søger at indfange.

*Dansk Center for Undervisningsmiljø
Konsulent Karin M. Villumsen*

El er sejt

Der er strøm på undervisningsmiljøet i el-afdelingen. Stemningen er intens og summer af arbejde, udfordringer, godt humør og jokes, der flyver rundt i værkstedet. Nogle elever arbejder meget koncentreret med at blive færdige med dagens arbejde, mens andre har bedre tid. Eleverne hjælper hinanden på tværs, og derfor virker den store variation i alder, erfaring og motivation ikke til at genere nogen – tværtimod er der en god stemning og tilsyneladende tilfredshed med variationen, der skaber en balance mellem tryghed og spænding/udfordring.

■ På et 20 ugers grundforløb skal eleverne lære alt om de grundlæggende elektriske installationer i et hus. Lokalet er indrettet, så eleverne kan arbejde i små 'huse'. Arbejdspladserne indeholder alle de elektriske installationer, som et almindeligt parcelhus eller en lejlighed indeholder. Det giver mulighed for, at alle kan få samme opgave, som hver enkelt kan arbejde på i sit eget tempo. To og to deler eleverne deres 'huse', og der snakkes, pjattes og tjattes i og mellem husene.

BÅDE TEORI OG PRAKTISK ARBEJDE

Nogle elever bliver kaldt 'vilddyrene', selvom de nu virker ret fredelige. 'Vilddyrene' har dog styr på radioen, der sender musik ud i værkstedet, som undervisningslokalet fungerer som. Desuden er der gang i skruemaskinerne, der skal nemlig sættes gipsplader op, samtidig med at den seneste elinstallation skal tjekkes – med strøm på.

Der arbejdes to og to i de små 'huse'

Af sikkerhedsmæssige årsager er det læreren, der har nøglen til at tænde for strømmen. Det kan godt irritere eleverne, at de nogle gange må vente på, at læreren får tid til dem, men læreren har nok at se til: der er hele tiden nogen, der har spørgsmål, noget der skal kigges på eller noget, der skal tjekkes i bo-

gen og beregnes. For el er også meget teoretisk.

- Der kan være en del noter at holde styr på, som en elev siger.

Nogle af eleverne har været ud at prøve branchen af, og et par stykke har allerede praktikplads. De arbejder nok hurtigere end dem, der kommer lige fra folkeskolen, eller som bare ikke har været i branchen før. Og det er med værktøjet og ledningerne i hånden, at der virkelig læres noget.

- I starten var det svært, men jo mere man arbejder med det, jo nemmere bliver det, siger en elev, der ud over selve elektrikererhvervet ser mange karriereveje med elektrikeruddannelsen, eksempelvis ingeniørvejen.

EL ER OGSÅ FOR PIGER

Der er 16 unge mænd på holdet og en enkelt ung kvinde, men det tager de nu helt pænt alle sammen

- Man forventer ikke, at der er nogen piger her, og så er det jo bare sjovt, at der faktisk er en pige, siger en af de unge mænd.

Og hun har ingen problemer med at klare sig – hun er dygtig og med på den lette og lidt grove tonefald. Og så giver det også en vis respekt, at hun har gået et par år på universitetet, inden hun startede på El. Hun er skarp på matematikken og det teoretiske.

FORLØBET

Læreren vurderer sammen med hver enkelt elev, hvornår de er klar til, at en skuemester kan komme og vurdere deres 'hus' og dermed afslutte grundforløbet på skolen. Hvis der er nødvendigt kan grundforløbet

Et blik ned i en af kasserne med udstyr

forlænges. Når grundforløbet er bestået fortsætter uddannelsen med en kontrakt på et praktiksted.

Lokalet er delt i to: værkstedsområdet med båse/huse og undervisningslokalet med borde, stole og tavle. Nogle spiser også deres madpakker her, andre går ovenpå i kantinen. Generelt virker der trangt med plads, særligt når store gipsplader skal udmåles og saves til, og der samtidig arbejdes med kabelruller, forskellige maskiner og stiger. De forskellige aktiviteter summer i luften, og jeg må beundre læreren, Peter Storm, der tålmodigt vejleder, lytter, hjælper

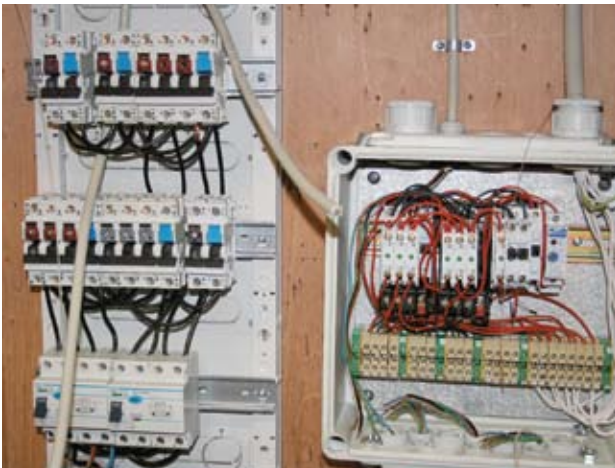
på vej osv. Alt sammen på en venlig og samtidig meget myndig og respektfuld måde. Ind imellem er der også tid til jokes, jovial drilleri og en venlig opmærksomhed på elever, der står og knokler med en ledning, så håret stritter: - Hva' så, hvordan går det så her...? spørger Peter.

HVAD SYNES ELEVERNE OM UNDERVISNINGEN?

Eleverne kan lide at være på skolen. De, der kommer direkte fra folkeskolen, er vilde med undervisningsform.

El er også teori og formler...

El er et virvar ledninger, men der er styr på dem!

- Her bliver man behandlet som menneske, ikke talt ned til, og man kan tage det mere i sit eget tempo, siger en elev. Flere nikker bifaldende.

Der er generel enighed om, at den individuelle læringsmåde og det store ansvar, som eleverne har i hverdagen, er med til at skabe ligeværdighed og motivation for en uddannelse. Eleverne lægger vægt på at lære noget. De vil være dygtige, så de kan klare sig godt på lærepladsen/praktikstedet.

VÆRKTØJ

Nogle af eleverne har selv værktøj, andre låner skolens. Først når man har en praktik-/læreplads, har man også værktøjet, for det skal praktikpladsen sørge for som en del af kontrakten og elevens uddannelse. Indtil da må eleverne klare sig med skolens værktøj – det er der ikke så meget prestige i, for eleverne synes ikke, at værktøjet er i orden. Til tider kan der være mangel på materiale/værktøj. Så oplever eleverne, at de skal vente på stik, kontakter, skruer eller en skruemaskine.

- Det er irriterende ikke at kunne komme videre med en opgave, fordi man går og venter på materialer i flere dage. Sådan noget skal bare være i orden, siger en af eleverne.

FORHOLDET TIL LÆREREN

En anden ting, som eleverne klager over er, at nogle af lærerne kan være svære at få fat i. Men omvendt er der også dage, hvor der er en rigtig god kontakt mellem lærer og elever og imellem eleverne.

En ældre elev mener, at de helt unge elever ikke ved, at de kan bruge de løbende evalueringer med læreren til at tale om undervisningen, og hvad man er tilfreds og utilfreds med:

- Man kan for eksempel bede om en mere differentieret undervisning i matematik, hvis man synes, at der er for nemt og for kedeligt.

Det nytter at spørge og komme med fornuftige forslag, for så er det muligt at få ændret på tingene, så de kommer til at fungere tilfredsstillende. Det er jo trods alt de unges egen uddannelse.

Malere på en palet af farver, kreativitet og nøjagtighed

Selvfølger kører radioen hos de energiske, ambitiøse og glade malere. Bygningssmalereleverne på første hovedforløb er målrettede og vil gerne hurtigt i gang med dagens opgaver. Kreativitet, æstetisk fokus, grundighed og hygge præger stemningen.

■ Der er god plads på det lille hold af kommende bygningssmalere. Her er helt unge elever, der ikke er fyldt 20 endnu, og der er elever, der er næsten 20 år ældre. Og så er kvinderne/pigerne i overtal. På dette hold er der 10 piger og 2 mænd. Men hverken aldersspredningen eller den skæve kønsfordeling er et problem.

- Det eneste, man skal vænne sig til er, at flere her kender hinanden rigtig godt, fordi de har gået på grundforløb sammen, og når man så ikke har det, så skal man lige ind i kredsen, men det går nu alligevel hurtigt, siger en af pigerne. Hendes mester har beholdt hende lidt længere ude i praktik inden hendes skoleophold.

- Fordi der var travlt, og det er jo mesters ret, siger hun med et skuldertræk og et smil. - Jeg brænder bare for at blive maler, så jo mere jeg kan lære, jo bedre, tilføjer hun.

Og her er det netop fagligheden, glæden ved faget samt et jovialt tonefald, der præger stemningen. Eleverne har allerede en kontrakt på en læreplads, og det giver et sikkert fundament for den enkelte elev, der identificerer sig meget med lærepladsen.

- Men det er også vores skole, siger en af pigerne og smiler stolt.

DAGLIG EVALUERINGSRUNDE

Mens eleverne går i gang med dagens malerarbejde ude i deres små båse, går læreren, Tom Sørensen, sin daglige evalueringsrunde fra bås til bås. Evalueringsrunden betyder, at Tom har et godt kendskab til hver elev og løbende får vurderet, fulgt op og hjulpet på vej. Den daglige dialog mellem hver enkelt elev og læreren er guld værd, for der er stor for-

skel på, hvad den enkelte elev er god til, hvor eleven skal styrkes og motiveres, samt hvad der er specielt for hver enkelt delopgave. Det er proceslæreren, der udfordrer, roser, motiverer og understøtter både den enkelte elevs læring og holdkulturen.

På dette hovedforløb skal båsene ende med at være blevet grundet, malet, tapetseret, dekoreret, og som noget særligt for dette hold skal gulvene afhøvles og lakeres. Det sker sjældent, men gulvene trænger, og så kan eleverne passende lære dette håndværk.

LÆRING OG SAMMENHOLD

Mens eleverne tapetserer, limer glasfilt op, dækker en rustplet til, så den ikke trænger gennem malingen, finder den rette farvekomposition, måler op osv., går jeg rundt og snakker med dem og bemærker samtidig, hvor mange små problemstillinger der hele tiden skal analyseres, udredes og findes en løsning på. Men de er rigtig gode til at spørge og hjælpe hinanden. Ellers er Tom altid lige i nærheden. Der er teamspirit her samtidig med, at der ikke er tvivl om den enkeltes værk.

- Jeg kommer her for at lære noget, blive klogere, prøve forskellige teknikker og muligheder af, ikke for at pjatte og lave ingenting. Og lærerne skal være fagligt dygtige, ellers mister vi respekten for dem, siger en pige, der samtidig understreger, at Tom er i top! Han er dygtig!

- Men vi er også gode sammen som hold. Hvis Tom f.eks. var syg nogle dage, så kunne vi sagtens selv varetage undervisningen, fordi vi er blevet stærke sammen, og fordi vi er godt hjulpet på vej med opgaven her i værkstedet, siger en af de få mænd, der er på holdet.

Farvecirklen

FORMAND PÅ SKIFT

Eleverne fungerer på skift som formand for holdet/sjakket. Efter tur har hver elev en uge at være formand i. Som formand skal man sørge for, at der hver dag bliver pakket ned, ryddet op, fejlet osv.

- Så lærer de også den rolle at kende, og nogle har det bedre med det ansvar end andre. Alle oplever nødvendigheden af orden, og forstår, at det er et fælles anliggende, siger Tom med et glimt i øjet.

KREATIVITET

Eleverne har arbejdet med forskellige arkitektoniske og kunstneriske retninger i nogle af deres skriftlige opgaver. De har efterfølgende tegnet og malet deres bås på et A3 ark, som viser valg af materialer, valg af farver, rummets æstetiske sammensætning og som kronen på værket: Et motiv, et mønster eller andet efter frit valg, som skal dekorere rummet – dog med reference til rummets sammenhængende æstetik, tema, materiale- og farvevalg. Én har valgt en egyptisk gud, en anden Obelix, en tredje har valgt en ørn osv. Alle er de lidt spændte på, hvordan de skal få deres rum til at være identisk med deres skabelon.

- De er enormt kreative, men det er du også nødt til at være som maler, samtidig med at du skal kunne male efter de gamle teknikker og måder, for du skal kende dit håndværk fra bunden, også gerne med et historisk rids, siger Tom Sørensen.

FARVEVALG OG FARVESKALAER

Hver elev laver en imponerende mappe med farveskalaer. Den får de med fra skolen, når de bliver færdige som malere

- Farvemappen bliver deres grundbog/bibel, som føl-

ger dem resten af livet, siger Tom med en betydelig stolthed i stemmen.

- Som maler skal man kunne vejlede folk ude i deres hjem, eksempelvis om farvevalg og farvesammensætning og forskellige typer tapeter. Senere skal vi også lære noget om kundeservice, siger en af pigerne.

En anden har tidligere haft egen butik og kender allerede til kundepleje og et højt serviceniveau.

- Jeg er glad for, at jeg har arbejdet i butik og ved noget om service, for som malere kommer vi jo ud i folks hjem og skal respektere dette. Samtidig skal kunden jo gerne ville bruge vores malerfirma igen, siger hun.

En pause skal der også være: tid til en kop kaffe eller en sodavand. Flere skynder sig udenfor for at ryge – der er rygeforbud på skolen.

ARBEJDSMILJØ

I faget arbejdsmiljø er eleverne ved at afslutte en opgave. Arbejdsmiljøopgaven kan eleverne lave alene eller i grupper. Flere har valgt at skrive om psykisk arbejdsmiljø og mobning, hvilket blandt andet kan

Et opslag i den mappe, som alle elever laver og får

En maler på vej...

Pensler rengøres

høres på jokes og kommentarer, der flyver i lokalet: de handler ofte om mobning. Det er karakteristisk, at tonen mellem eleverne og mellem elever og lærere godt kan være lidt grov uden, at der er noget alvorligt i det. Et glimt i øjnene, et smil, et skulderklap og en atmosfære præget af hjælpsomhed vidner om et grundlæggende fællesskab.

Og nej, eleverne kender ikke til undervisningsmiljø, men hvorfor ikke koble undervisningsmiljø til faget arbejdsmiljø? Det er jo to sider af samme sag.

Når det kommer til maling er dampene et typisk problem. Men eleverne er miljøbevidste.

- Vi joker med, at vi har det sjovt som malere, fordi vi sniffer dagen lang eller, at vi ikke kan huske noget, for eksempel ens eget navn, men det er da kun fordi, at malingen altid er vandbaseret. Sikkerheden er i

top, ellers ville vi ikke vælge sådan en uddannelse, siger en af pigerne, mens hun griner og maler videre.

ET SPØRGSMÅL OM MALING

Alle Toms bygningsmalerhold skal lave deres eget spil inden svendeeksamen på 3. hovedforløb. Forinden smugtræner de lidt med tidligere elevers spil. Spillet er en slags Trivial Pursuit med malerfaglige spørgsmål.

- Eleverne laver spørgsmålene og svarene, og de slutter af med at spille spillet, der godt kan tage 3 timer at spille. Men de lærer enormt meget af det, og det er en god måde at komme omkring de forskellige teoretiske og praktiske fag lige inden eksamen – og så er det smadder sjovt, fortæller Tom og puster støvet af spillet. Han begynder at stille spørgsmål, eleverne skyder løs med svarmuligheder og pludselig er spillet i gang.

Find din indre detektiv – på Auto

Værktøj, olie, benzin og diesel. Biler, der enten er løftet op eller står på gulvet. Rå motorer, der er genstand for undersøgelser og af og til bliver skilt totalt ad. Som elev på Auto skal man lære at skille og samle en motor, at forstå alle funktioner og sammenhænge, at kunne isolere problemer og endelig at kunne reparere præcist og sikkert. Miljøet er fascinerende.

STARTVANSKELIGHEDER

Faktisk er det noget af et detektivarbejde at finde frem til problemets/skadens årsag og virkning. I hvert fald er to elever blevet sat på en noget, for dem, mystisk opgave: De skal finde årsagen til, at en motor ikke kan starte, reparere skaden og starte motoren. De to gutter går grundigt og systematisk til værks. De undersøger, undres og taler sammen om flere muligheder, men efter en times arbejde har de stadig ikke fået gang i motoren og må spørge Asger Olsen, læreren, til råds: Har han ikke et lille tip? Asger og de to elever, som går på grundforløbet, taler sammen over motoren: Har de nu undersøgt alt? Er de gået systematisk til værks? Har de brugt deres sunde og logiske fornuft? Hvad har de lige lært i den seneste undervisning? Noget om tændinger... De to unge gutter forsøger igen, nu med fornyet håb: Det må kunne lade sig gøre at få den motor startet.

Hvorfor vil den ikke starte?

GRUNDIGHED KENDETEGNER EN GOD MEKANIKER

Samtidig er to andre elever i gang med at undersøge en bil, der har en mislyd ved det ene forhjul og noget falsk luft i en af motorens slanger. Bilen hejses op, så hjulene bedre kan undersøges. Den er for nylig blevet repareret hos en autoriseret forhandler et sted i

landet, men efter de to elevers vurdering, er det bare ikke godt nok. Der er blevet sjusket med hjulenes justering, hvilket betyder en forringet styring af bilen samt dårligere bremseforhold. Der snakkes frem og tilbage om sikkerhed og om vigtigheden af at gøre sit arbejde ordentligt, også selv om det eventuelt må koste en ekstra arbejdstime. De to elever er vilde med deres uddannelse og faget: De bruger også deres fritid på at ordne egne biler, og de drømmer om eget værksted. Tilfredse efter at have fundet frem til problemerne med bilen, går de i gang med at reparere den. Engagerede, rolige og nysgerrige udi motorer og bilers verden.

Det er svært ikke at blive en smule fascineret over hele miljøet: biler, motorer og de lyde og lugte, der hører et autoværksted til. Mekanikernes arbejde handler i høj grad om sikkerhed – og en god mekaniker skal både kunne finde årsager, løsninger og reparere problemet. En god mekaniker skal også kunne rådgive om bilens standarder, sikkerhed og mulige løsninger – derfor handler en mekanikers kompetencer også om kommunikation og service. Kunden skulle jo gerne komme tilbage.

DEN SKRIFTLIGE DIMENSION

Er det nødvendigt med skriftlige opgaver i uddannelsen? Ja, det er det, for auto handler ikke kun om værkstedet, motorer og værktøj, men også om teori. Derfor er der også undervisningslokaler med borde og pc'er. Syv elever er netop i gang med en skriftlig opgave, og det er tilsyneladende ikke det mest interessante ved uddannelsen, for der svedes noget over opgaven. Eleverne taler højt hen over pc'erne, men det er tilsyneladende mere grin og pjat end opgaveløsning og skriftlighed, de koncentrerer sig om. Asger vejleder eleverne, og de går, om end lidt mod-

Den skriftlige opgave...

stræbende, i gang med opgaven, som skal afleveres ca. tre timer senere. De bliver nødt til at klø på.

HVORFOR VIL DEN IKKE STARTE?

Tilbage til de to elever ved den problematiske motor: De har givet op og må spørge Asger, hvad der dog er galt.

- Nå, var det det? Det er jo klart, men vi troede ikke, at du havde pillet ved det...!, siger de, da de hører svaret. 5 minutter efter starter motoren, og Asger gør klar til de næste elever, der skal have samme opgave. Problemets afsløring må forblive hemmeligt for de andre, men det fylder bare værkstedet med lidt mere spænding. Gad vide om de næste kan finde årsagen til motorens startproblemer? Og hvor hurtigt?

KENDETEGN FOR UDDANNELSEN

Der er ikke mange piger på auto, som kræver, at man kan lide at få sorte fingre og lugten af motor og mandehørm! Og så skal man finde den indre detektiv og

dennes håndværk frem: systematikken og logikkens kunst, hvor problemer skal indkredses, årsager findes og løsninger bringes i spil. Til gengæld kan man få den fornøjelse at se en bil fra alle ender og kanter. Man kan, hvis man ikke er bange for at få den i hovedet, gå under en bil, der hænger over en.

De to gutter ved motoren, der ikke ville starte, er ikke i tvivl: Det er fedt at være på auto! Den ene glæder sig til at komme over i karosseriafdelingen, han vil nemlig gerne være pladesmed. Den anden er rejst hertil fra Ålborg: Det er en go' skole, og han vil bare så gerne være mekaniker. Begge har lærepladser og hungre efter lærdom, helst med olie på fingrene.

- Når man nu alligevel er her, så kunne værkstederne godt være mere åbne i fritiden, mener de to gutter.

Frokosten kalder, men en flok elever vælger at bruge deres frokostpause bøjet over motoren på den netop undersøgte bil: Fedt, vi fik ordnet den sag! Man har vel lov at nyde sit værk!

Hjulet beskues fra alle vinkler

Kokke er hotte

Kokkeafdelingen på Hotel- og Restaurantskolen oser af travlhed, kreativitet, arbejdsomhed, disciplin og timing. Uniformerne, der blandt andet indebærer kokkehuen, får alle til at se professionelle ud. Men det er de ikke alle – endnu. De er her for at lære.

■ Det dufter af mange forskellige retter, krydderier og lækkerier. Miljøet er præget af en overvældende intensitet med aktivitet og koncentration. Arne Tang-Petersen, en af de to uddannelseschefer på skolen, viser hastigt rundt i de fire køkkenafdelinger, inden han iler videre. Det mærkes tydeligt, at disse folk er værter til fingerspidserne. Det afsløres blandt andet af deres kropsholdning og bevægelser. Flere af lærerne og de to uddannelseschefer har både en kokke- og tjenerbaggrund.

MADKUNSTEN SKAL BYGGES OP FRA GRUNDEN

I køkkenet med grundforløbsleverne og deres lærer, Torben Bastrup, er de i fuld gang med at tilberede frikadeller med kartofler og stuvet hvidkål. Sovsen skal opbages til den rette konsistens, inden de snittede, kogte hvidkål kommes i. Frikadellerne skal formes og steges, så de har den rette farve og sprøde flade, og måske skal de en tur i ovnen for at blive helt gennemstegt. Kartofflerne skal skrælles og skæres på en ganske særlig måde, så alle har den samme form og størrelse. At skrælle kartofler på denne måde ligner mere et kunsthåndværk og resultatet er da også derefter: æstetiske kartofler. Men så tager det også lige lidt længere tid end almindelig kartoffelskrælning.

Selvom dette er grundforløb, så kan det hele såmænd være svært nok, for hvor tyk skal sovsen være? Hvor lang tid skal kålen koge, og hvordan steger man en go', sprød og samtidig saftig frikadelle?

SAMARBEJDE, RÅDGIVNING OG INDIVIDUEL AFKLARING

Der er fire kogeøer – svarende til fire køkkener – i dette store køkken, og her arbejder eleverne i grupper om dagens ret. Det summer af aktivitet, snak

Frikadeller på grundforløbet

og lyden af gryder, pander og piskeris. Torben svarer på spørgsmål, vurderer processen og er i det hele taget tilgængelig for elevernes mange store og små spørgsmål. Der er konstant bud efter ham, og han rådgiver på kyndig vis.

Trods travlheden er der en rar atmosfære: Der er plads til en joke, en drilsk kommentar, rosende ord osv. Her skal man lære både hinanden og jargonen i køkkenet at kende, for der er kontant afregning og vurdering af den enkeltes kogekunst. Der er dog plads til både eksperimenter og læring, så skidt være med, at sovsen ikke lykkes første gang. Men det gør den faktisk ofte.

På grundforløbet bliver eleverne introduceret til en række forskellige grunddiscipliner inden for madkunsten. Herefter skal eleverne vælge linjen i deres videre uddannelsesforløb, selvfølgelig med råd fra lærerne. Eleverne virker motiverede og åbne overfor mulighederne. Nogle er afklarede i deres faglige valg, nogle har allerede lærepladsen i hus, mens andre stadig er ret usikre.

GAST 1 – FØRSTE HOVEDFORLØB

Der arbejdes i grupper á 3 – 4 personer og dagens opgave er at tilberede kogt laks med kartofler og en hollandske sovs samt en dessert bestående af en fromage, for eksempel citronfromage, med tilhørende frugtsovs – alt sammen anrettet med elevernes egne chokolademønstre. Vaniljesoufflé skal der også laves, fordi eleverne skal arbejde med stivelse på forskellige måder.

Maden, der skal tilberedes her på Gast 1 er mere avanceret end på grundforløbet, men på Gast 1 er man også langt mere målrettet på vej mod en gastronomisk uddannelse. De har alle været ude i første praktikperiode og fået erfaring herfra.

LÆREREN SOM COACH

Retterne skal anrettes og serveres ved lærerens bord. Læreren, Dennis Rafn, kigger, smager, vurderer og giver feedback:

- Den soufflé står godt, også efter 4 minutter!
- Den smager for meget af æg, siger Dennis om en anden soufflé

Når det kommer til vurderingen af lakseanretningen lyder det fra Dennis:

- Sort peber på laksen ser forkert ud, brug hvid peber i stedet.

- Laksen har fået lige tilpas. Det ser man på kødets saft og sammenhæng, og Dennis viser de lydhøre og nysgerrige elever, hvad han mener.

Ofte afslutter Dennis med at sige, hvor på karakter-skalaen han vurderer resultatet af elevernes retter og arbejdsindsats. Noget, som eleverne tydeligvis efterspørger: - Hvilken karakter får det? Vurderingen fungerer både som en evaluering, læring og motivation til at gøre det endnu bedre.

TIMINGEN ER VIGTIG

Ure bipper, og nogle elever nærmest løber rundt for at få flourmelis på souffléen i rette øjeblik, rydde til side, anrette og så videre.

- Om der er travlt? Næh, det er ikke noget særligt. I dag har vi bare skullet lave fisk og den her dessert, og vi arbejder jo sammen om det. Lige nu er der for eksempel ingenting at lave, for jeg skal vente på, at det næste bliver færdigt, og at læreren er klar til at modtage, siger en af eleverne.

- Fordelen her på skoleforløbet er, at man får mulighed for at prøve mange ting af og lære det grundlæg-

Souffléen vurderes

Der lyttes til lærerens bedømmelse

gende. Det er noget helt andet ude i det rigtige køkken – der er travlt, fortsætter han.

Generelt virker eleverne meget optagede af at tilberede og anrette netop deres mad på den bedste måde. Der er konkurrencestemning i køkkenet – man vil som hold (og individuelt) gerne imponere læreren og opnå anerkendelse og ros, men vil også gerne have at vide, hvad man kan gøre bedre. Hvad angår skolen er der også plads til forbedringer:

- Nogle gange kan det ske, at varerne ikke er bestilt hjem til den planlagte opgave, det er irriterende og vi spilder tiden så, siger en elev og tilføjer, at det for det meste er i orden.

Selvom stemningen er intens, er der plads til at lave sjov og der snakkes rundt omkring – kommentarer og råd hænger i luften sammen med en koncentreret spænding: Anretningen skal times Dennis' tegn til dagens servering og vurdering, souffléen skal ud på rette minut og så videre. Samarbejdet mellem eleverne er meget forskelligt. Nogle snakker meget, andre næsten ikke. Uanset kræver det evnen til at kommunikere om noget så individuelt som mad og smag.

GAST 3 – SIDSTE HOVEDFORLØB INDEN AFSLUTTENDE EKSAMEN

På sidste hovedforløb arbejder eleverne hver for sig, selv om de nærmest gør det oveni hinanden. De står 2 – 3 elever i hvert køkken. Her er der ikke gaskomfur, men i stedet elektriske komfurer – og meget varmt!

Hvis stemningen var intens i de andre køkkener, er den endnu mere intens her. Tidspunktet på dagen, hvor retterne skal være færdige, nærmer sig. Læreren, Karsten Smidt, er over eleverne – på en kontant måde med en umiddelbar grovhed i tonen, men eleverne svarer igen med samme mønt, og der er en undertone af total respekt i jargonen. Eleverne ved, at de hos Karsten får en kyndig og ærlig vurdering. De higer efter at imponere og at suge til sig af den feedback, som han giver.

På Gast 3 er det tydeligt, at eleverne snart er uddannede kokke: de virker langt mere sikre, målrettede og afklarede i deres måde at arbejde på. Det er også

Gang i gryderne!

tydeligt, at de kan lide at arbejde alene, selvom det kan give nogle problemer med timingen på alle retterne. Nogle har meget travlt, mens andre har mere ro på – og endda overskud til at vælge ny musik på den medbragte pc.

DET FLYDER MED GRYDER

Gryder, skåle, fade, og andet brugt køkkengrej hober sig op, mens eleverne koncentrerer sig om madkunstens mange muligheder og fælder.

- Det fede her på skolen er, at vi ikke selv skal vaske op, siger en gast 3 elev.

Og det er rigtigt, dét med opvasken. En gang imellem kommer en opvasker traskende med en stor vogn fyldt med service og andet køkkengrej, der bli-

ver rullet ud til opvaskerummet, der er placeret cirka midt imellem de fire store køkkener.

At lave mad kræver en kombination af knivskarpt håndværk, gode råvarer, solid viden om tilberedning, en personlig stil, selvstændighed, kreativitet, en sikker hånd, timing, at kunne bevare overblikket, æstetisk sans for anretning og en veludviklet smagssans – det sidste ikke mindst, når man er lærer og skal smage på måske 30 – 50 forskellige retter på en dag og samtidig give en konstruktiv feedback til eleverne.

Det er mad, det er kunst, det er hot! Det er intenst, det er god smag, og så er det timing, så det klodser!

Så er der serveret: Poussin i bikini!

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø · Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk · dcum@dcum.dk · tlf. +45 722 654 00 · fax +45 722 654 01
Postboks 2077 · Blommevej 40 · DK - 8900 Randers